

Ja sam genije

Prijavio sam se na ispit iz povijesti umjetnosti s namjerom da zablistam. I zaista sam se bio izuzetno pripremio. Popeo sam se na katedru gdje je zasjedala komisija i izvukao pitanje. Baš sam imao sreće. Bilo je to baš ono pitanje koje sam htio odgovarati. Ali, obuzet iznenada nesavladivom lijenošću, i na ogromno zaprepaštenje prisutnih, izjavio sam, bez oklijevanja, da sam inteligentniji od sve trojice profesora i da odbijam da me oni ispituju jer predobro poznajem postavljeno pitanje.

Nije poznato kako su na ovo reagirali profesori a ni tko su oni, no student – genije je Salvador Dali. Prethodni odlomak iz njegove neobične autobiografije (*Ja sam genije*, Solaris, Novi Sad, 2000.) uvod je u dominantnu temu ovoga broja: vrednovanje i samovrednovanje. Otvara ga članak **Darie Tot** *Važnost kulture samovrednovanja u odgoju i obrazovanju*. „Kultura samovrednovanja podrazumijeva primjereno interpretiranje podataka prikupljenih relevantnim metodološkim postupcima, instrumentima i tehnikama s ciljem otkrivanja uzroka i objašnjavanja okolnosti koje utječu na utvrđivanje stvarnog stanja.“ (Teško da je Dali na taj način došao do svoje dijagnoze, a tko zna i kojim su mu metodološkim postupcima drugi postavljali dijagnoze.) U svakom slučaju, samovrednovanje je mehanizam za kontinuirano unapređivanje kvalitete škola. Daria Tot razmatra različite pristupe i shvaćanja važnosti pojedinih sastavnica kulture samovrednovanja na razini škole kao institucije i na razini učitelja te piše i o samom provođenju procesa samovrednovanja. Želite li o tome naučiti više, potražite i autoričinu knjigu *Kultura samovrednovanja škole i učitelja*. Što sve u njoj ima doznajte iz prikaza koji je za ovaj broj pripremio **Milan Matijević**. A o prvim konkretnim iskustvima samovrednovanja osnovnih škola možete pročitati u knjizi *Samovrednovanje škola* (ur. Petar Bezinović, izdanje Agencije za odgoj i obrazovanje i Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu, 2010.).

Nastavljamo s dva rada o vrednovanju udžbenika. **Milan Matijević**, **Tomislav Topolovčan** i **Višnja Rajić** istraživali su percepciju i mišljenje učenika prvog i četvrtog razreda srednjih škola o udžbenicima. Ukratko: udžbenici su im temeljiti, korisni, pregledni i – dosadni! Većinom uče iz bilježnica pa autori zaključuju kako to implicira predavačku i frontalnu nastavu te nedovoljno poticanja na učenje otkrivanjem i istraživanjem. (A implicira i nedovoljno poticanja na korištenje udžbenika.)

Bilo bi jako zanimljivo napraviti sustavnu analizu učeničkih bilješki s nastave: što i kako zapisuju i/ili prepisuju, tj. znaju li uopće bilježiti ili pak samo traže sporije diktiranje. Nažalost, ni u visokoškolskoj nastavi nije rijetka pojava da studenti očekuju da im se izdiktiraju, ni manje ni više nego - odgovori na ispitna pitanja. Ili odmah na početku pitaju hoće li dobiti prezentaciju – tako da ne moraju zapisivati ili se još mučiti s udžbenicima. Neki još dodaju kako im je rečeno da samo pažljivo slušaju na nastavi, ne trebaju zapisivati. (Nadam se da to ipak izmišljaju.)

Drugi rad u ovome broju posvećen udžbenicima jest rad **Rone Bušljeta** koja je istraživala didaktičko-metodičku koncepciju ukupno 19 gimnazijskih udžbenika povijesti u razdoblju od 2003.-2008. godine. Dakle, zanimalo ju je na kakav proces poučavanja i učenja upućuju ti udžbenici. Rezultat je sljedeći: analizirani udžbenici uglavnom *potiču usvajanje propisanog nastavnog sadržaja, reproduktivno ponavljanje i pasivnu ulogu učenika*. Autorica smatra kako bi trebalo detektirati tko je, gdje, kako i zašto napravio propuste po tom pitanju, no jasno joj je da od toga baš i ne bi bilo neke koristi. Umjesto toga predlaže utemeljenje posebne multidisciplinarne institucije koja bi kroz suradnju nastavnika i znanstvenika iz područja pedagogije, didaktike, metodike, lingvistike, komunikologije i psihologije a koja bi imala za cilj uspostavu kriterija, sustava, metoda i tehnika izrade udžbenika.

Uz rijetko se kojeg autora vezuju tako jasne asocijacije kao što je to slučaj s profesorom **Ivanom Korenom**. Prva je pomisao, naravno: darovitost. Ili nadarenost. U ovom broju pročitajte o povijesnom razvitku nastajanja općeg pojma nadarenosti (njegovih definicija, izvora, područja i vrsta te o prepoznavanju nadarenih pojedinaca i njihovom značenju za opći društveni razvitak). A ako se sami odlučite intenzivnije baviti nekim područjem (na doktorskom ste studiju?) mogu vam biti značajane i zanimljive autorove napomene o razlučivanju originalnih misli i kompilacija spoznaja drugih autora. Spominje se i plagijat. (Ne spominje se da je dopušteno plagirati tuđe tekstove i onda to proglašiti kompilacijom.)

Damir Markuš jasno i temeljito prikazuje konstrukciju i evaluaciju upitnika za procjenu stava srednjoškolaca prema tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi. Priložena je i konačna verzija upitnika sa svim potrebnim uputstvima za njegovu primjenu. Pa ga i sami možete primijeniti. A možete se, slijedeći ovaj model, i sami baciti na nešto slično. Međutim, ono kad sklepamo par pitanja na neku temu i damo učenicima ili kome već, pa izračunamo postotke pojedinih odgovora ili aritmetičke sredine skala i sl., možemo dobiti zanimljiv stručni članak ili prikaz iskustva iz prakse.

Edukacija za poduzetništvo od najranije dobi učestalo je preporučana ali za sada kod nas rijetko realizirana inicijativa. Zbog toga članak **Asmira Gračanina** i **Bojane Čoso**, u kojem nastoje odmjeriti efekte jednog takvog programa (Program kreativno-edukativne škole – KEŠ) svakako predstavlja koristan doprinos razvoju

poduzetničke edukacije općenito. Program se provodio kao izvanškolska aktivnost, kroz 29 radionica u trajanju od 58 školskih sati. U program je bio uključen relativno mali djece pa to onemogućuje neke velike zaključke. Međutim, rezultati ukazuju na pozitivne efekte programa pa ga svakako treba nastaviti.

Nevenka Modrić je ispitivala stavove odgojitelja prema specifičnim znanjima i vještinama koje su im važne za svakodnevni rad. Konkretno: koliko su im važna znanja i vještine upravljanja problemnim situacijama i koliko su time ovladali. Svi ispitani odgojitelji smatraju kako su te kompetencije važne u svakodnevnom radu a u većoj su ih mjeri stekli oni koji su se o tome dodatno educirali. Eto, ako netko sumnja u potrebu edukacije...

Na kraju su tri prikaza triju knjiga. **Ivana Visković** piše o *Kurikulumu ranog odgoja* **Edite Slunjski**. E, nije lako biti teta u vrtiću! Nije dovoljno voljeti djecu. Moraš ti tu voljeti i kvalitativna istraživanja i refleksivnu praksu i konstrukciju kurikuluma i još štošta drugo.

Potom je već spomenuti prikaz Milana Matijevića o *Kulturi samovrednovanja škole i učitelja* Darie Tot a na kraju: *Zavičajna baština i održivi razvoj*; kako oživjeti baštinu pa živjeti od nje. **Katija Elez** prikazuje zbornik radova (uredio ga je **Andelko Mrkonjić**) sa znanstveno-stručne konferencije *Zavičajna baština, edukacija i održivi razvoj* koja je krajem prošle godine održana u Dugopolju. Spominju se tu potencijali turizma, globalizacija, poljoprivredno školstvo, glazirana keramika, jame, špilje, učenici i magarci. Jako zanimljivo.

Dubravka Miljković

